

مفهوم «شب»

در کتاب‌های تصویری کودکان

Aurlie Dalais

بهاره بهداد

به شمار می‌رود. بعضی نویسندگان تلاش می‌کنند که این دو عامل را مدنظر داشته باشند. آن‌ها ابتدا روی آهنگ داستان کار می‌کنند. در حقیقت، استفاده از جملات ریتمیک و تکرار بعضی جملات، باعث ایجاد یک متن آهنگین می‌شود که انسان را به خواب نزدیک می‌کند و یا ریتمیک بودن آن، به لالایی نیز خیلی نزدیک است.

در کتاب‌های دوره‌ای آنتونین لوشار^۱، به نام گم‌شده^۲، یک جمله به طور مداوم تکرار می‌شود: «ماه آن جاست. ماه می‌درخشد و رُنه به تنهایی در

رختخوابش کتاب می‌خواند.»

بدون شک، اتاق خواب در این داستان، در اولویت قرار دارد. برای بچه‌ها، اتاق خواب نمادی از راحتی و امنیت است. به همین دلیل، این داستان‌ها اغلب با بازگشت به اتاق خواب و رختخواب به پایان می‌رسد. در کتاب سفر در شب آبی^۳، از بیمبالاندمن^۴ و در کتاب قایق رویاهای^۵، از دین مورسی^۶، بچه‌ها بعد از این که تحت تأثیر یک سفر هیجان‌انگیز قرار گرفته‌اند، به اتاق خواب برمی‌گردند.

اما در هیچ یک از این قصه‌های شبانه، به آرامش و امنیت اهمیت داده نشده است. برای مثال، در داستان شب بی‌مهتاب^۷، از سارا^۸، که یک سری کتاب هیجان‌انگیز است، داستان در آن جا خاتمه می‌یابد که گربه خود را در چنگال شب سیاه و خطر سگ‌های وحشی می‌بیند و امیدوی برای بازگشت به خانه ندارد و همین طور در کتاب نه‌نه - شب^۹، از

است؛ چرا که به نظر می‌رسد کتاب‌های تصویری متناسب با زمان خواب کودک، او را در حل مشکلات شبانه‌اش یاری خواهد داد. برای پاسخ به این سوالات، ابتدا بررسی می‌کنیم که این کتاب‌های تصویری، چگونه کودک را آرام و آماده خواب می‌کنند. سپس با روش آرامش‌دهی، هر کدام از آن‌ها بررسی می‌شود و در قسمت آخر، نقش مهم آن‌ها در مستقل کردن کودک نشان داده شده است.

مقدمه‌ای بر خواب و افکار واقعی

اغلب موقع خواب، برای کودکان زمان سختی است. به نظر فرانسواز دولتو^{۱۰}، کودک در مقابل شب حالتی تدافعی دارد؛ چرا که شب عامل توقف فعالیت‌های اوست. بنابراین، می‌بایست کودک را آرام کرد و خواب را در نظر او ارزش داد. این مهم برعهده کتاب‌هاست. همان‌طور که ژان پیرو^{۱۱} به درستی گفته: «داستان‌های شبانه مقدمه‌ای است برای خواب رفتن کودکان و افکار واقعی آن‌ها». حال این سؤال مطرح است که نویسندگان از چه روش‌هایی برای بهتر کردن قصه‌های شب استفاده می‌کنند.

ایجاد فضای مناسب برای خواب:

فرانسواز دولتو، در کتاب خود به نام مراحل عمده دوران کودکی^{۱۲}، اشاره کرده است که آرامش و امنیت، دو عامل مهم برای خواب رفتن کودکان

ژان پرو^{۱۳}، در کتاب خود با عنوان بازی، کودکان و کتاب‌ها^{۱۴} خاطر نشان می‌کند:

«فعالیت شبانه در ادبیات کودکان، از وجهه خوبی برخوردار است و در افسانه‌های کودکان نیز جایگاه مهمی دارد.»

این عقیده در مورد افسانه‌های جدید و قدیمی صدق می‌کند. با وجود این، تفاوت‌هایی بین افسانه‌های قدیم و جدید به چشم می‌خورد. در قصه‌های سنتی، شب با جنگلی تاریک و خطرناک یا با گرگ و یا جادوگری بدجنس پیوند خورده است.

در واقع، اگر کودکی موقع خواب درگیر این موجودات هراس‌آور بشود، نیاز به آرامش خاطر دارد. در حال حاضر، موضوع بر سر وحشتناک کردن جنگل برای کودکان و یا ترساندن آن‌ها به وسیله داستان‌های هیولاهای نیست (آیا امروز تلویزیون این نقش را به خوبی ایفا نمی‌کند؟). می‌توان با کتاب‌های تصویری، جلوه‌های آرامش بخش به شب داد و ترس کودکان را از بین برد. همان‌طور که ژان فابری^{۱۵} گفته است: «کتاب تصویری آینه کودکی است». و «متناسب با ذوق کودک است و سراسر مراحل رشد او را در بر می‌گیرد.» بنابراین، در سنینی که کودک هراس‌های شبانه دارد، ارائه داستان‌ها و تصویری که ترجمان حالات اوست، اهمیت به سزایی دارد. امروزه کتاب‌های تصویری چه دیدگاهی از زندگی شبانه ارائه می‌کنند؟ یک کتاب مناسب برای شب، چه کتابی است؟ پاسخ به این سوالات، بسیار مهم

ماری - لوئیزیگی^۶، داستان برای خواب کودک و آرامش او اهمیت زیادی قائل نشده است و تازه، دختر بچه فریاد می‌زند: «خواب! خواب چقدر کسل‌کننده است. به نظر من شب سیاه است، احمقانه است و جادویی» و در پایان داستان، نشان می‌دهد که کودک در نیمه‌های شب هم به بازی خودش ادامه می‌دهد.

بنابراین، به نظر می‌رسد که این نوع داستان‌های دوره‌ای، برای خواب مناسب نیستند؛ چون کودک را در حالت هیجان و اضطراب نگه می‌دارند.

هماندنی خیال و واقعیت:

به منظور کمک به کودکان، برای غوطه‌ور شدن در دنیای خیال، نویسندگانی که خود تصویرگر کتاب‌های دوره‌ای هستند، در شناساندن خواب واقعی و خیالی، نقش مهمی ایفا می‌کنند. برای مثال، در تعداد زیادی از این کتاب‌های تصویری، کودکی نشان داده شده که در رختخوابش خوابیده است. این وضعیت، به کودک امکان می‌دهد تا خودش را در این حالت بازشناسد و آن را قبول کند. از جمله می‌توان کتاب تصویری گم‌شده و قایق رویاها و همین‌طور آشپزی شبانه^۳ را ذکر کرد. علاوه بر این، تعداد زیادی از نویسندگان، از یک ساختار فانتزی استفاده می‌کنند که نشان‌دهنده لحظاتی است که در دنیای خیال می‌گذرد.

بنابراین، نوعی بازی روی ابهام میان خیال و واقعیت صورت می‌گیرد. این ساختار، سه مرحله زمانی دارد:

۱. وضعیت ساده: کودک در رختخواب
۲. بازگشت به دنیای خیال: مشخصه این حالت، اغلب بیداری قهرمان اصلی داستان است که به سرعت به سمت پنجره می‌رود و پرند خیال خود را پرواز می‌دهد. به عنوان مثال، داستان قطار سریع‌السیر شمال^۸ یا سپیده^۹.
۳. شک و تردید پایانی

در حقیقت، خواننده و قهرمان داستان، به سمت طرح این سؤال کشیده می‌شوند و از خود می‌پرسند آیا این ماجراها واقعی هستند یا خیر؟

برای تأکید بیشتر بر این ابهام، نویسندگان گاهی شیئی را که نشان‌گر واقعیت است، در این داستان فانتزی می‌گنجانند. زنگوله در داستان قطار سریع‌السیر شمال و یا وجود ماشین پرند در داستان قایق رویاها، همین نقش را بازی می‌کند. با این روش است که کودک از احساس گم‌گشتگی خود لذت می‌برد؛ دقیقاً مثل زمانی که او از یک خواب بسیار زیبا بیدار می‌شود.

با این وصف، این داستان‌ها مناسب زمان خواب کودک هستند. نویسندگان این داستان‌ها تلاش می‌کنند ضمن گذری دل‌انگیز در دنیای

یک قصه شبانه،

فقط نویدبخش رویاهای زیبا

برای کودکی که

می‌خواهد بخوابد، نیست؛

چون شب برای او بیانگر

نگرانی هم هست.

ترس از تاریکی و شکل‌هایی که

با سایه ایجاد می‌شوند،

مرحله‌ای عادی از

رشد کودک است،

اما گذر از این مرحله

می‌تواند طولانی شود.

بسیاری از کتاب‌های تصویری

تلاش می‌کنند که برای

غلبه بر این ترس،

راه حل‌های مخصوص خود را

ارائه دهند

خیال، به خواب نیز اهمیت دهند و لحظاتی آرام برای کودک به ارمغان آورند. در نتیجه، کتاب‌های تصویری نقش خود را به عنوان قصه‌های شب به خوبی ایفا می‌کنند.

مرهمی بر وحشت شبانه:

یک قصه شبانه، فقط نویدبخش رویاهای زیبا برای کودکی که می‌خواهد بخوابد نیست؛ چون شب برای او بیانگر نگرانی هم هست. ترس از تاریکی و شکل‌هایی که با سایه ایجاد می‌شوند، مرحله‌ای عادی از رشد کودک است، اما گذر از این مرحله می‌تواند طولانی شود. بسیاری از کتاب‌های تصویری تلاش می‌کنند که برای غلبه بر این ترس، راه حل‌های مخصوص خود را ارائه دهند.

چرا بچه‌ها از تاریکی می‌ترسند؟

روان‌شناسان، توضیحات فراوانی راجع به این هراس داده‌اند. این مسئله، در کتاب حالات تشویش‌آمیز کودکان^۲، اثر ژاک دوک نوآ^۱، به خوبی مطرح شده است. در تاریکی، کودک علائم تطابق زمانی و مکانی خود را از دست می‌دهد و هم‌چنین، برداشت او تغییر می‌یابد. در نتیجه، اطرافش را با توهمی کاذب درک می‌کند و این همان چیزی است که ایوان پومو^۳ در کتاب یک شب یک گربه^۴، به تصویر می‌کشد؛ جایی که در خیالات گروه‌شو^۵ که

یک گربه است، سایه گربه‌ای ماده، به هیولایی وحشتناک تبدیل می‌شود. در سال ۱۹۵۶، ژ. ماله^۵، ترس از تاریکی را در کتاب عدم تسلط بر شرایط^۶، توضیح داده است. در حقیقت، کودک آن چه را در اطرافش می‌گذرد، نمی‌بیند. این در حالی است که برای دفاع از خود، به حداقل فعالیت بینایی احتیاج دارد که با اندکی نور حاصل می‌شود.

به همین دلیل است که وقتی چراغ روشن می‌شود، ترس کودک از بین می‌رود. ژاک دوک نوآ، در کتاب اشباح زیرزمین^۷، به خوبی این حالت را بیان کرده است؛ روح‌های کوچک نمی‌توانستند در ظلمت غار، چیزی را تشخیص دهند و با کوچک‌ترین صدایی می‌ترسیدند. اما آن‌ها بلافاصله بعد از پیدا کردن یک مشعل، از نگرانی درآمدند.

بنابراین، مؤلفان کتاب‌های تصویری، با آگاهی کامل از ترس‌های کودکان، کم‌کم تمرکز خود را بر نحوه نمایش شب در داستان‌ها معطوف می‌کنند؛ به نحوی که ترس کودکان بیشتر نشود.

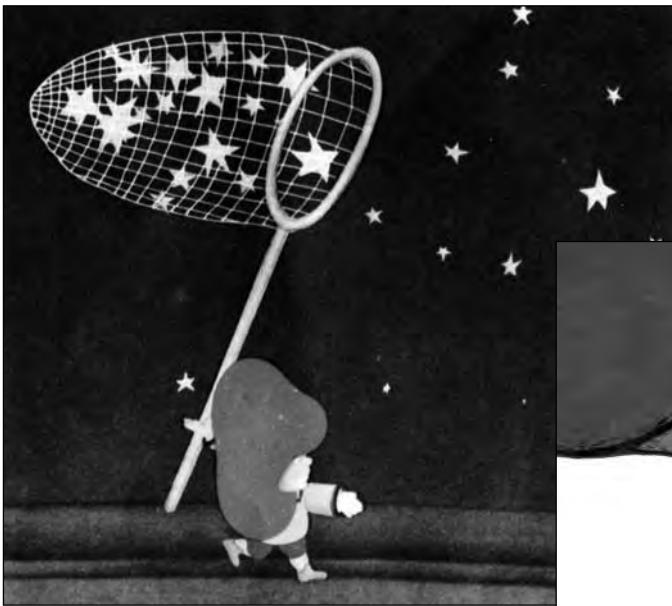
در کتاب ژاکلین دانسه - له‌زه^۸، فرانسواز دولتو نشان می‌دهد که وقتی کودک نمایشی از نگرانی‌های واقعی خود را در کتاب می‌بیند، شاید به طور ناگهانی در حالت بی‌قراری بیفتد و نتواند به ذهنیت خود حاکم شود.

راه حل‌های تصویری:

دو راه حل تصویری، برای کم کردن ترس‌های شبانه کودکان، پیشنهاد می‌شود:

نخست این که تصویرگران، تلاش می‌کنند به شب رنگی بدهند (رنگ‌آمیزی شب). این اصطلاح از کتاب تصویری بیمبالاندمن، به نام سفر در شب آبی، گرفته شده است که در آن داستان، گرگ به طور مداوم برای دوستش، پرنس جوان، توضیح می‌داد که برای راهیابی از ترس شبانه، باید شب را با تخیل خود رنگ‌آمیزی کند. به همین دلیل است که در این داستان، آسمان به رنگ آبی است، نه سیاه. تصاویر شب، در تعداد زیادی از کتاب‌های تصویری رنگ‌آمیزی شده‌اند؛ مثل داستان شب فوس^۹ که در آن «شب» به «روز» شباهت دارد و هیولاهای رنگی در آن به چشم می‌آیند. رنگ شب مخلوطی از سبز و زرد و سفید است؛ چون از طریق این رنگ‌هاست که هنرمند می‌تواند با کودک ارتباط بگیرد. همان‌طور که ژانی کوتای - گودفری^{۱۰}، در مقاله خود راجع به «بازی حسی رنگ‌ها» می‌گوید: «رنگ با ادراکات حسی، تأثیر حواس و هیجانات ارتباط برقرار می‌کند. رنگ بر حواس و عواطف ما اثر می‌گذارد.»

با این وصف، اکثر تصویرگران در تصاویر خود از رنگ‌های سرد (آبی، سبز، بنفش) و رنگ‌های گرم (قرمز، نارنجی، زرد) با هم استفاده می‌کنند. برای جلوگیری از نمایش جلوه‌های سرد و بی‌روح از شب

راه حل داستانی:

نمی‌کنند، اما با دادن یک شکل خنده‌دار، از بار ترسناک آن‌ها می‌کاهند. به این ترتیب هیولاها، به جای ترس، خنده را به کودک القا می‌کنند. برای مثال، شیخ‌های ژاک دوک نوآ، از تصویر خود در آینه می‌ترسند. هیولای مرسمایر^{۳۶}، در داستان در زیرزمین خانه ما کابوسی هست^{۳۷}، فقط یک حیوان چاق و تقریباً دوست داشتنی و ترسوست که خود را به خرس پشمالویی که دزدیده، آویزان کرده است.

به همین روش، موجودات فضایی داستان شب فوس، به صورت موجودات رنگی، خنده‌رو و شیطان معرفی شده‌اند و حضور همین موجودات در تصاویر، بر جذابیت بصری کتاب افزوده است.

با این روش تصویرسازی، هیبت وحشتناک هیولاها، شب، به‌طور واقعی کاسته می‌شود. نویسندگان می‌خواهند ترس کودکان را به یک چیز خوشایند تبدیل کنند. هم‌چنین، به همین دلیل است که در کتاب‌های تصویری کودکان، شاهد حضور فراوان بازی‌های مختلف هستیم.

اغلب لحظات کوتاهی در داستان وجود دارد که شخصیت‌ها می‌خندند و بازی می‌کنند. مثل لحظاتی که در داستان سپیده وجود دارد؛ زمانی که دخترک با دوستش تیم^{۳۸} سرسره بازی می‌کنند یا در داستان یک شب، یک گربه، زمانی که شخصیت‌های داستان در خیابان می‌رقصند. این نویسندگان ممکن است از آن حدی که کودکان دوست دارند. به آن‌ها نزدیک‌تر باشند؛ چون از

نویسندگان دو نوع گرایش کاملاً متفاوت به از بین بردن ترس از شب و هیولا دارند. از طرفی، یک گرایش واقع‌گرایانه دیده می‌شود که نویسندگان این گروه، واقعیت شب را برای کودکان توضیح می‌دهند. آن‌ها در این داستان‌های تصویری، نشان می‌دهند که زندگی شبانه، با زندگی در روز اصلاً تفاوتی ندارد.

کتاب تصویری گم‌شده، شاهدهی خوب بر این مدعاست؛ چرا که در این داستان، پرسه‌زدن سگی کوچک در نیمه‌های شب در کوچه‌ها، به تصویر کشیده شده است. در این داستان، افراد متفاوتی معرفی می‌شوند که به سگ کوچک کمک می‌کنند و هرچه نیاز دارد برآورده می‌سازند. (خوراکی، گرمی، مهربانی). بنابراین، زندگی شبانه می‌تواند به همان اندازه زندگی روزانه، دلپذیر باشد. از همین گروه، کتی هاندرسن^{۳۹} و جنیفر اوشو^{۴۰}، در داستان شب کامل^{۴۱}، به تعریف جریان‌اتی که در شب اتفاق می‌افتد، می‌پردازند. آن‌ها در کتاب خود، به خوبی کار نانو، خدمتکاران، رفتگران و هم‌چنین تولد و مرگ را نشان داده‌اند. این نویسندگان، با انکار تمامی اشباح شبانه، سعی کرده‌اند مفهوم جدیدی به شب ببخشند و آن را توصیف کنند.

در مقابل، یک گرایش طنز هم وجود دارد که نویسندگان این کتاب‌ها، هیولاها، خیالی را انکار

برای کودکان، هنرمندان از لکه‌هایی قرمز در یک صفحه یا حتی از رنگ‌های گرم در کل صفحات کتاب استفاده می‌کنند. برای مثال، در کتاب گم‌شده، یک رویان قرمز که به کتاب متصل است، در کل صفحات، موجب پیوستگی دید بیننده می‌شود. هم‌چنین، در کتاب سپیده، در پرهیجان‌ترین لحظات (وقتی قهرمانان داستان بازی می‌کنند)، تصاویر با زمینه‌ای سرخ، بازی کودکان را نشان می‌دهد. سرانجام این که زردی ماه و ستارگان نیز احساسی اطمینان‌بخش را منتقل می‌کنند.

از طرف دیگر، تصویرگران معمولاً شب مهتابی را انتخاب می‌کنند و این روش‌هایی که نوری آرام‌بخش دارد، از ماه گرفته می‌شود. در بسیاری از کتاب‌های تصویری، ماه تجسم‌بخش آرامش است؛ مانند آرامشی که آغوش مادر دارد. در حقیقت، در داستان گم‌شده، ماه می‌درخشد و دوستان ما را محافظت می‌کند. در داستان سپیده، ماه با خاموش کردن رعد و توفان، آرامش را به همراه می‌آورد. آن هربو^{۴۲}، در نوشته‌اش با عنوان ماه و شب در داستان چه کاری انجام می‌دهند^{۴۳}، هزار و یک نقش این دو عنصر را در داستان به خوبی توضیح داده است. در مقابل، نبودن نور در تصویر، انتقال‌دهنده حس نگرانی به بیننده است؛ مثل داستان شب بدون مهتاب که در آن، نویسنده از این که کودک را در مقابل صفحه‌ای کاملاً سیاه بگذارد، تردیدی به خود راه نداده است.

تخیل کودک بهره می‌گیرند و به آن جنبه بسیار مثبتی می‌دهند.

در داستان‌های تصویری کودکان، به موضوع ترس از سیاهی و موجودات شبانه، به وفور پرداخته شده است. آن‌ها راه حل‌های مختلفی به کودک ارائه می‌دهند تا او بر ترسش غلبه کند؛ ترس‌هایی که می‌توانند خیلی جدی یا شاعرانه یا خنده‌دار باشد.

شب، گذران مرحله‌ای برای بزرگ شدن

ترس از تاریکی و نگرانی از خوابیدن، فقط حاصل تخیل کودکان نیست. این ترس‌ها ریشه‌ای بس عمیق دارند که ناشی از نگرانی جدایی از مادرند. در این مورد هم داستان‌های تصویری کودکان می‌توانند به کودک یاری دهند تا بر این نگرانی غلبه یابد و یا به عبارت دیگر، او را یاری می‌دهند تا بزرگ شود.

ترس از تنهایی و نحوه ارائه آن:

برای کودکان، شب تعدای‌کننده زمان جدایی از مادر است (حداقل ظاهراً). این موقعیت تنهایی، بدون شک، در تعدادی از کتاب‌های تصویری نشان داده شده است؛ مثل داستان سپیده و شب فوس. در واقع، والدین در این داستان، با روشی منفی معرفی شده‌اند و شرایط به این صورت به تصویر کشیده شده که یا پدر و مادر در خواب هستند و بنابراین نمی‌توانند کودک را در مقابل ترس و نگرانی پشتیبانی کنند و یا اصلاً متوجه نمی‌شوند که کودک به اطمینان و آرامش نیاز دارد. بنابراین، کودک خود را برای مقابله با وقایع شبانه، تنها می‌بیند. میشل زلوتوویچ^{۳۳} روان‌شناس، در تحقیقات خود در مورد ترس‌های کودکان، توضیح می‌دهد که ترس از جدایی، در تخیل کودکان، به صورت ترس از افتادن یا گم شدن بیان می‌شود. کتاب‌های تصویری نیز این موقعیت ذهنی را که کودک احساس می‌کند و هیچ پایه و اساسی ندارد، نشان می‌دهند. در کتاب آشپزی شبانه و قایق رویاها، همین نوع تصاویر از پسر کوچکی دیده می‌شود که توجه‌اش به طرف پنجره جلب می‌شود و در اثر سرگیجه، در یک شب پر ستاره پایین می‌افتد. با وجود این، به منظور کاهش نگرانی کودکان، نویسندگان هرگز موقعیتی را که کودک روی زمین می‌افتد، به صورت موقعیتی ناراحت‌کننده تشریح نمی‌کنند. در حقیقت، حتی زمانی که میکی^{۳۴} کوچولو در یک جای تنگ می‌افتد، از آن جا خیلی زود خارج می‌شود و پسر کوچولو دیگری هم در یک توری می‌افتد و خیلی زود نجات می‌یابد. در کتاب تصویری آنتون لوشار، نگرانی تنها بودن در خیابان هم خیلی زود از بین می‌رود. سگ کوچولو، حتی وقتی که گم شده است، اصلاً از خود نگرانی نشان نمی‌دهد و سرانجام، این حالت خیلی عادی به پایان می‌رسد؛ زمانی که او یک

امروزه کتاب‌های تصویری

چه دیدگاهی از

زندگی شبانه ارائه می‌کنند؟

یک کتاب مناسب برای شب،

چه کتابی است؟

پاسخ به این سوالات،

بسیار مهم است؛

چرا که به نظر می‌رسد

کتاب‌های تصویری متناسب

با زمان خواب کودک،

او را در حل

مشکلات شبانه‌اش

یاری خواهد داد

تولد جدید را به قهرمان داستان می‌دهد و بعد از آن، او به رشد و پیشرفت روحی نائل می‌شود. به همین روش، شخصیت تیم در کتاب سپیده، در یک تخم شکل می‌گیرد و بعد از غلبه بر ترسش، داستان آن‌جا پایان می‌یابد که پوسته تخم را می‌شکند و تولد جدیدی می‌یابد و در دنیا، در قالب یک پرنده بزرگ‌تر، زیباتر و بالغ‌تر به زندگی خود ادامه می‌دهد.

بزرگ شدن، یعنی حرکت به سمت دیگران و

جاهای دیگر:

در کتاب‌های تصویری مختلف که شب را نمایش می‌دهند، معمولاً دو دنیای متفاوت به تصویر کشیده شده است. از یک طرف، دنیایی که اتاق خواب کودک است و در آن احساس امنیت می‌کند و از طرف دیگر، دنیای خارج از اتاق که دنیایی غریب و ناآشنا برای کودک است. او اغلب به سمت ناشناخته‌ها جذب می‌شود، اما ترس این که خودش دور بيفتد، او را در برمی‌گیرد. بنابراین، کتاب‌های تصویری، یاریگر کودک در برداشتن اولین قدم به سمت بلوغ هستند. در این کتاب‌ها داستان‌های عجیب و غریب و حادثه، ملاقات، دوستی و سفرهای فراوان وجود دارند.

به این ترتیب، کتاب‌های تصویری یک نوع سفر آموزشی را به کودک پیشنهاد می‌کنند؛ مثل آن‌چه در داستان‌های سفر در شب آبی، قایق رویاها و قطار سریع‌السیر شمال به چشم می‌خورد. کودکان در این داستان‌ها، چه پیاده باشند یا سوار بر قایق یا قطار، اتاق امن خود را ترک می‌کنند تا جاهای عجیب و غریب را کشف کنند. به همین ترتیب، شخصیت‌های داستان‌های تصویری، می‌روند تا دوستان دیگری بیابند. بسیاری از دوستی‌های جدید، در خلال داستان به وجود می‌آیند و همین دوستی‌ها، کودک را به سمت مستقل شدن هدایت می‌کنند.

سپیده در خانه بینت شرودر، تیم را ملاقات می‌کند و سگ کوچولوی آنتون لوشار، دلک^{۳۵} رنه و شاهزاده^{۳۶} بیمیلاندمن، با یک گرگ دوست می‌شوند. بالاخره در داستان یک شب، یک گربه، گروهی یک ماده گربه زیبا و جوان را ملاقات می‌کند و با او می‌تواند بدون کمک پدر و مادرش، چیزهای جدیدی بسازد. این کتاب‌های تصویری، گرایش کودکان را در شکستن هر نوع دلبستگی به پدر و مادر، به طور کامل به تصویر می‌کشند که خود گذراندن مرحله‌ای است برای بزرگ شدن.

با این وصف، تمام کتاب‌های شبانه تلاش می‌کنند تا کودک را به سمت اولین مراحل عدم وابستگی سوق دهند. این کتاب‌ها به کودک کمک می‌کنند تا لحظات بسیار سخت خوابیدن را بپذیرد؛ زمانی که برای او به منزله جدایی از پدر و مادر است و باید به بهترین نحو سپری شود.

دوست می‌یابد. با این وصف، ترس از این که کودک خود را تنها ببیند، می‌تواند در قالب‌های گوناگونی در کتاب‌های تصویری ظاهر شود که در آن‌ها سعی می‌شود که نگرانی‌های بسیار عمیق نشان داده شود.

یافتن مادر و تولدی دوباره:

در کتاب تصویری بینت شرودر^{۳۷}، سپیده کوچولو، از دوستش تیم که خرس کوچولویی است، می‌خواهد تا به او اطمینان خاطر دهد. این اسباب‌بازی، اولین راه حل برای رفع نگرانی جدایی است؛ چون او مادری را نشان می‌دهد که یک رابطه جدید مادر و فرزند ایجاد می‌کند. به این ترتیب، کودک در اولین مرحله، به یافتن امنیت و آرامش آغوش مادرانه نیاز دارد. فرانسواز دولتو، بنابر نظریه فروید، بیان می‌کند که خواب به ما امکان می‌دهد تا به گذشته خود بازگردیم و به احساس امنیت فطری و ذاتی خود دست یابیم؛ مانند آرامشی که در رحم مادر داشتیم. آیا آن چه موريس سنداک^{۳۸}، در کتاب آشپزی شبانه به تصویر کشیده، همین موضوع را نشان نمی‌دهد؟ در حقیقت، رویای میکی جوان، او را به غوطه‌ور شدن در شیر مادری راهی می‌کند (با نمایش یک شیشه شیر بزرگ) برای این که اصلاح شود و پاک، مثل روز اولش، از آن بیرون بیاید.

این بازگشت به اصل و ریشه خود، یک بازگشت واقعی نیست؛ چون این مسئله اجازه یک

نتیجه گیری

با به تصویر کشیدن این موقعیت‌های شبانه، نتیجه می‌گیریم که کتاب‌های تصویری می‌توانند کمکی مؤثر باشند تا کودک به راحتی به رختخواب برود. حتی در این کتاب‌های می‌توان ترس کودکان را نیز در هنگام خواب مطرح کرد، ولی راه رفع ترس کودک هم باید در آن‌ها ارائه شود. بدون تردید، برای تأثیر بیشتر این داستان‌ها بهتر است گفت‌وگوی والدین و کودک، درباره داستان باشد. تصاویر کمک می‌کنند تا نگرانی‌های کودک به او نشان داده شوند و با مطرح کردن این نگرانی‌ها، او بتواند بهتر بر آن‌ها فائق آید.

به علاوه، این کتاب‌ها را می‌توان به عنوان مرهمی بر نگرانی‌های شبانه کودک در نظر گرفت (البته، برای کودکی که به یک رشد مناسب رسیده و در وضعیت مساعد قرار داشته باشد). به طور مشخص، می‌توان گفت برای این که یک قصه شب بتواند مفید باشد، باید اصولی را رعایت کند؛ مثل پرهیز از رها کردن کودک در احساس هیجان، اضطراب و آشفتگی.

علاوه بر آن، این داستان‌ها ترس را به بازی و تصاویر رنگارنگ و خوشایند بدل می‌کنند و شب را برای کودک جادویی و خیال‌انگیز جلوه می‌دهند. بنابراین، او بعدها می‌تواند نوع دیگری از افسانه‌هایی را بخواند که آن‌ها هم براساس ماجراهای شبانه پایه‌ریزی شده‌اند. البته، امروزه این نوع داستان‌ها از

موفقیت چشمگیری برخوردارند؛ مثل داستان‌های فانتزی، جادوی سیاه، جادوگران و خلاصه، تمام داستان‌هایی که جنبه‌های ترسناک و شوم شب را نشان می‌دهند.

پی‌نوشت‌ها:

20. Lese tats anxieux de l'enfant
21. Jacques Duquennoy
22. Yvan Pommaux
23. Une nuit, un chat
24. Groucho
25. J.Mallet
26. Non-Maitrise de la situation
27. Les Fantomes a la cave
28. Jacqueline Danset-Leger
29. La nuit de Fause
30. Janie Coitti-Godfrey
31. Anne Herbauts
32. Que fait la lune, la nuit
33. Kathy Henderson
34. Jennifer Eachus
35. Pleine nuit
36. Mercer Mayer
37. Il y a un cauchemar dans mon grenier
38. Tim
39. Michel Zlotowicz
40. Mikey
41. Binette Schroeder
42. Maurice Sendak
43. Rene

1. Jean Perrot
2. Du jeu, des enfants et des livres
3. Jean Fabre
4. Francoise Dolto
5. Jean Perrot
6. Lese tapes majeures de l'enfance
7. Antonin Louchard
8. perdu
9. Voyage dans la nuit bleue
10. Bimba Landmann
11. Le vaisseau des rêves
12. Dean Morrissey
13. La nuit Sans lune
14. Sara
15. Mimi-la nuit
16. Marie-Louise Gay
17. Cuisine de nuit
18. Boreal-Express
19. Aurore